

מדריך מיני צמחים פולשים בפארק רמת הנדיב

04	אבוטילון תיאופרסטוס	א
05	אגבה אמריקאית	
06	אזדרכת מצויה	
07	אילנתה בלוטית	
08	אסקלפיאס אדום	
09	אקליפטוס המקור	
10	גומא מניפני	ג
11	דודוניה דביקה	ד
12	דטורה נטוית פרי	
13	ורבזינה מצויה	ו
14	ושינגטוניה חסונה	
15	חלבוב נטוי	ח
16	חמניה מצויה	
17	חמצץ נטוי	
18	טבק השיח	ט
19	טטרקליניס ארטיקולטה	
20	טיונית החולות	
21	ירבוז מבריק	י
22	לנטנה ססגונית	ל
23	לכיד הנחלים	
24	מכנף נאה	מ
25	סולנום זיתני	ס
26	עופרית הכף	ע
27	עשבת מרעה	
28	פיקוס השדרות	פ
29	פיקוס קדוש	
30	פספולון מורחב	
31	צחר כחלחל	צ
32	צילנדרופונטיה	
33	קייצת מסולסלת	ק
34	קיקיון מצוי	
45	קרוקוסמיה	
36	שיטה חד-קרנית	ש
37	שיטה כחלחלה	
38	שיטת המשוכות	
39	תרד ניוזלנדי	ת

מדריך מיני צמחים פולשים בפארק רמת הנדיב

כתבה וצילמה: ד"ר רחלי שוורץ-צחור

צלמים נוספים: ז'אן-מארק דופור-דרור, ליאור אלמגור, נועם עביצל

רמת הנדיב, 2015

עיצוב: אורלילי

תמונת השער: צילום מעובד של שיטה כחלחלה

הקדמה

מין צמח פולש (Invasive species) מוגדר כמין צמח אשר הופץ בעקבות פעילות האדם לאזור שמחוץ לתחום תפוצתו הטבעי והצליח לייסד במקום זה אוכלוסייה בת קיימא, המתרבה ומתפשטת מרחבית ללא התערבות נוספת של האדם.

מדובר במיני צמחים שבשלב ראשון הובאו מחוץ לארץ בשוגג או למטרות מוגדרות כמו ייעור, נוי וייצוב חולות. אך בשלב שני הצליחו להפיץ את עצמם לשטחים טבעיים, להתרבות בהם ולהתפשט. כך הפכו צמחים זרים (אקזוטיים) אלו לצמחים פולשים.

יש שישאלו - מה רע בכך שנוספו עוד אי אלו מיני צמחים למגוון הצמחים הארצישראלי? להם נשיב שהתפשטות אוכלוסיות המינים הפולשים פוגעת בצמחים הארצישראליים המקומיים ובמערכת האקולוגית כולה. שכן, תכונות הצמחים הפולשים מאפשרות להם להתחרות בהצלחה בצמחי הבר המקומיים ולתפוס את מקומם בבית הגידול. חלק מהמינים הפולשים אף מוגדרים כ"מינים משניי סביבה". אלו הם מינים שמשנים את מאפייני בית הגידול אליו פלשו ובכך פוגעים לא רק בצמחים המקומיים אלא בכל האורגניזמים המתקיימים בבית הגידול אליו פלשו.

המינים הפולשים הפכו לתופעה נפוצה במאה העשרים, בעקבות העלייה המשמעותית בניידות האוכלוסייה האנושית, וכיום הם מהווים בעיה חמורה בקנה מידה כלל-עולמי. בעיית המינים הפולשים היא אחת הסוגיות המרכזיות כיום בנושאי איכות הסביבה ושמירת הטבע ברחבי העולם, ואחד הגורמים העיקריים לפגיעה במגוון הביולוגי.

מדריך זה מתאר את מיני הצמחים הפולשים שאותרו בפארק רמת הנדיב בשנים 2010-2015. הוא נועד לסייע לצוות הפארק לזהות את הצמחים הפולשים בכדי למגר אותם. בנוסף, יסייע המדריך להיכרות עם נושא הצמחים הפולשים בקרב תלמידים, מורים, מדריכים וקהל המתעניינים.

אבוטילון תיאופרסטוס

Abutilon theophrasti

מוצא: אסיה

הפצה: זרעים

טיפול: עקירה מהשורש

צילום: נועם עביצל

צילום: נועם עביצל

אגבה אמריקאית

Agava americana

מוצא: צפון אמריקה היבשנית, הובאה לארץ לתעשיית החבלים

הפצה: ריבוי של אלפי שתילים על עמודי הפריחה (אפומיקסיס)

טיפול: כריתה של עמודי התפרחת ואיסוף השתילונים, כשניתן, חיתוך של שושנת העלים בצמחים בוגרים ומריחת גרלון במקום החיתוך

אזדרכת מצויה

Melia azedarach

מוצא: דרום ומזרח אסיה, הובאה כעץ נוי

הפצה: זרעים, ע"י עטלפים וציפורים

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

צילום: ז'אן-מארק דופור-דרור

אילנתה בלוטית

Ailanthus altissima

מוצא: מזרח ודרום סין, צפון ויטנאם, הובאה לארץ כעץ נוי

הפצה: זרעים, ע"י רוח ומים

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

אסקלפיאס אדום

Asclepias curassavica

מוצא: צפון אמריקה

הפצה: זרעים, ע"י רוח

טיפול: עקירה מהשורש

* מין זר, פרטים נמצאו באזור לח בקרבת הגן, המין לא מוגדר כפולש

אקליפטוס המקור

Eucalyptus camaldulensis

מוצא: אוסטרליה, הובא למטרת ייבוש ביצות

הפצה: זרעים

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

צילום: זיאן-מארק דופור-דרור

גומא מניפני

Cyperus involucratus

מוצא: מזרח אפריקה

הפצה: וגטטיבית

טיפול: עקירה מהשורש כולל קני שורש

דודוניה דביקה

Dodonaea viscosa

מוצא: טרופי, הובאה כצמח נוי

הפצה: זרעים, ע"י הרוח

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

צילום: זיאן-מארק דופור-דרור

דטורה נטוית פרי

Datura innoxia

מוצא: צפון אמריקה

הפצה: זרעים

טיפול: עקירה מהשורש

ורבזינה זהובה

Verbesina encelioides

מוצא: מקסיקו ודרום ארה"ב

הפצה: זרעים, ע"י רוח ובעלי חיים

טיפול: עקירה מהשורש

צילום: ליאור אלמגור

צילום: ז'אן-מארק דופור-דרור

ושינגטוניה חסונה

Washingtonia lonia

מוצא: דרום מערב ארה"ב ומקסיקו, הובאה לארץ כצמח נוי

הפצה: זרעים, ע"י ציפורים

טיפול: עקירת פרטים צעירים, כריתת פרטים שכבר פיתחו גזע

צילום: ליאור אלמגור

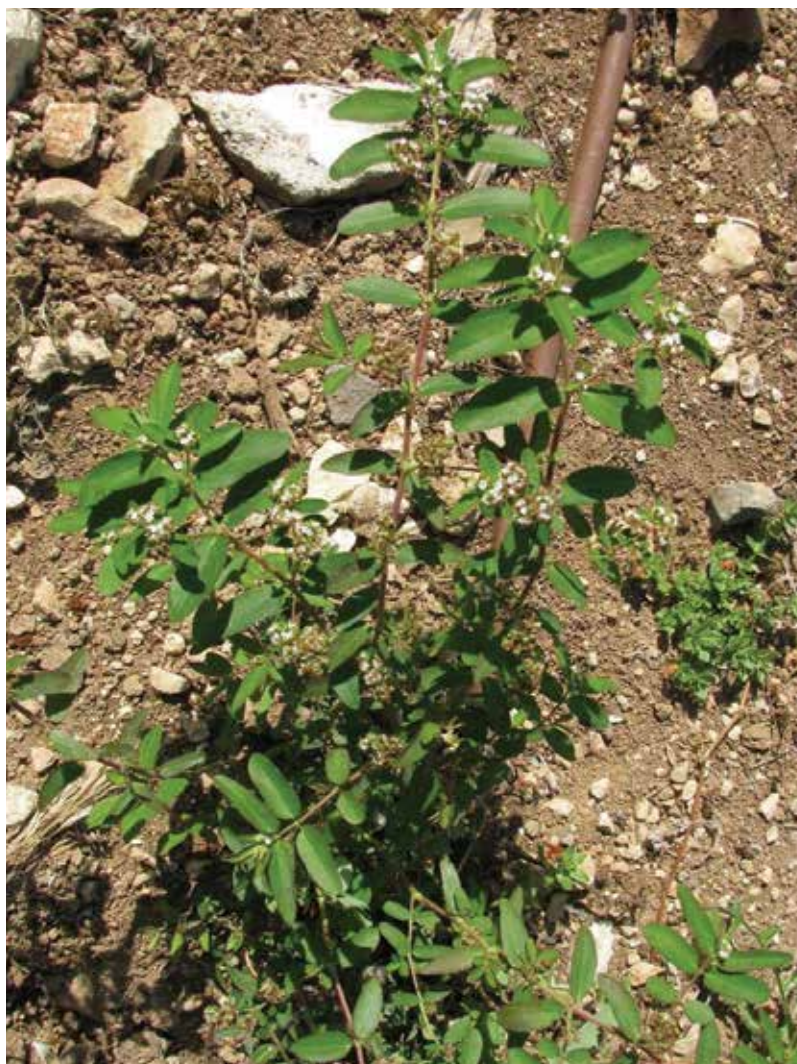
חלבולב נטוי

Euphorbia maculata

מוצא: צפון אמריקה

הפצה: זרעים

טיפול: עקירה מהשורש

חמניה מצויה

Helianthus annuus

מוצא: צפון אמריקה, הובאה לארץ כצמח נוי

הפצה: זרעים

טיפול: עקירת פרטים קטנים, הסרה ומריחת גרלון בפרטים גדולים

חמצץ נטוי

Oxalis pes-caprae

מוצא: דרום אפריקה, הובא כצמח נוי

הפצה: וגטטיבית, ע"י בצלים

טיפול: עקירה מהשורש כולל עקירת כל הבצלים

בשלב זה לא מטפלים

טבק השיח

Nicotiana glauca Graham

מוצא: מוצא: דרום אמריקה

הפצה: זרעים, ע"י הרוח

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

טטרקליניס ארטיקולטה

Tetraclinis articulata

מוצא: דרום מרוקו, הובא לארץ כצמח ייעור

הפצה: זרעים

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

טיונית החולות

Heterotheca subaxillaris

מוצא: ארה"ב, הובאה לארץ למטרת ייצוב חולות

הפצה: זרעים, ע"י רוח

טיפול: עקירה מהשורש

צילום: ליאור אלמגור

צילום: ליאור אלמגור

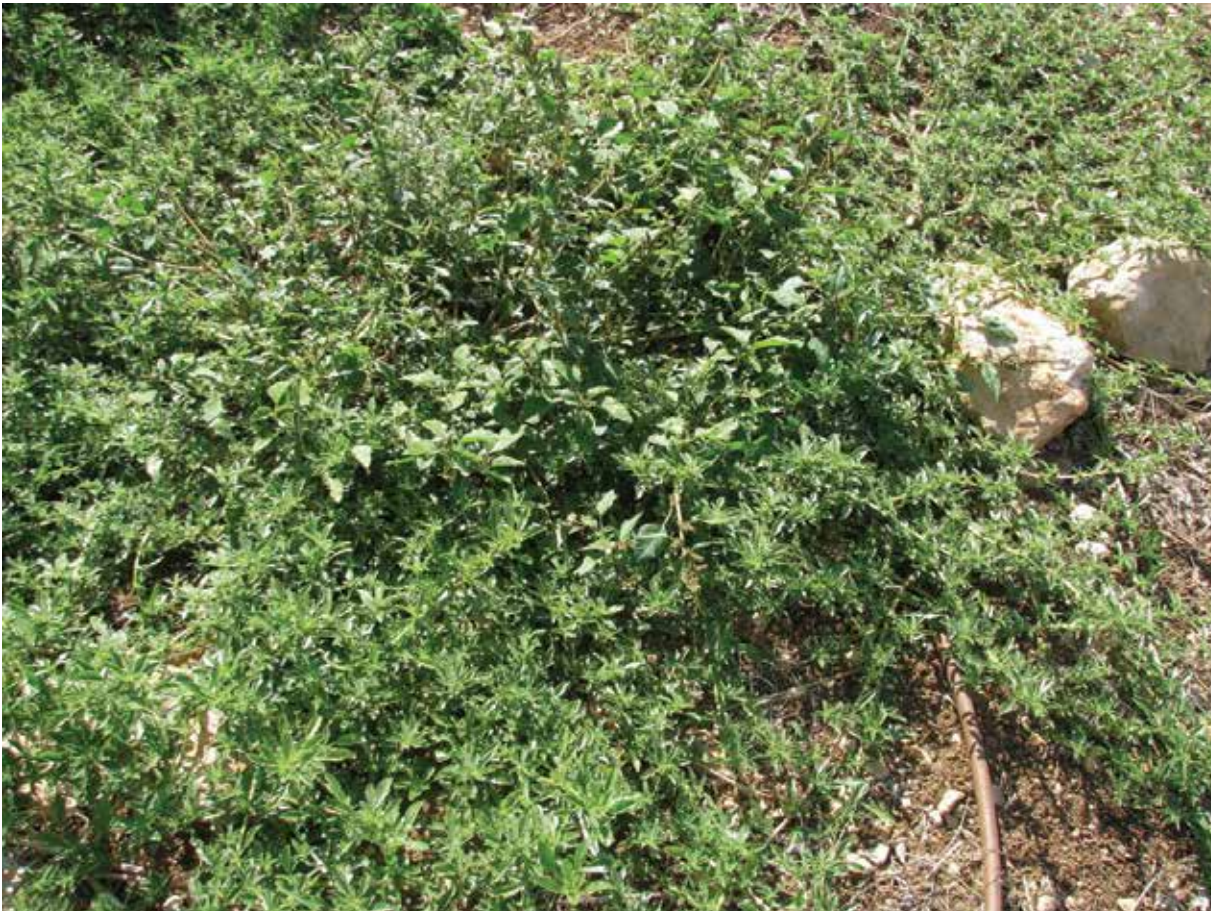
ירבוז מבריק

Amaranthus blitum

מוצא: אירופה ואסיה הממוזגת

הפצה: זרעים

טיפול: עקירה מהשורש

לנטנה ססגונית

Lantana camara

מוצא: מרכז אמריקה, הובאה כצמח נוי

הפצה: זרעים, ע"י ציפורים

טיפול: עקירה מהשורש, אם לא ניתן לעקור - לחתוך ולמרוח גרלון

מכנף נאה

Tipuana tipu

מוצא: אפריקה הטרופית, הובא לארץ כעץ שדרות

הפצה: זרעים (בתוך הפירות המכונפים), ע"י הרוח

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

לכיד הנחלים

Xanthium strumarium

מוצא: מערב ארה"ב, ייתכן שהגיע לארץ אחוז בצמר כבשים

הפצה: זרעים, ע"י בעלי חיים ומים

טיפול: עקירה או חיתוך ומריחת גרלון

סולנום זיתני

Solanum elaeagnifolium

מוצא: צפון אמריקה

הפצה: זרעים, ע"י ציפורים, רוח ומים זורמים

טיפול: עקירה מהשורש כולל קניי שורש, לנסות להוציא את כל בית השורשים

עופרית הכף

Plumbago auriculata

מוצא: דרום אפריקה

הפצה: זרעים

טיפול: עקירה מהשורש או כריתה ומריחת גרלון

* מין זר, פרט בודד נמצא בשטח, המין לא מוגדר כפולש

עשבת מרעה

Chloris gayana

מוצא: אפריקה הטרופית, הובאה לארץ כצמח מספוא

הפצה: זרעים, ע"י רוח

טיפול: עקירה מהשורש

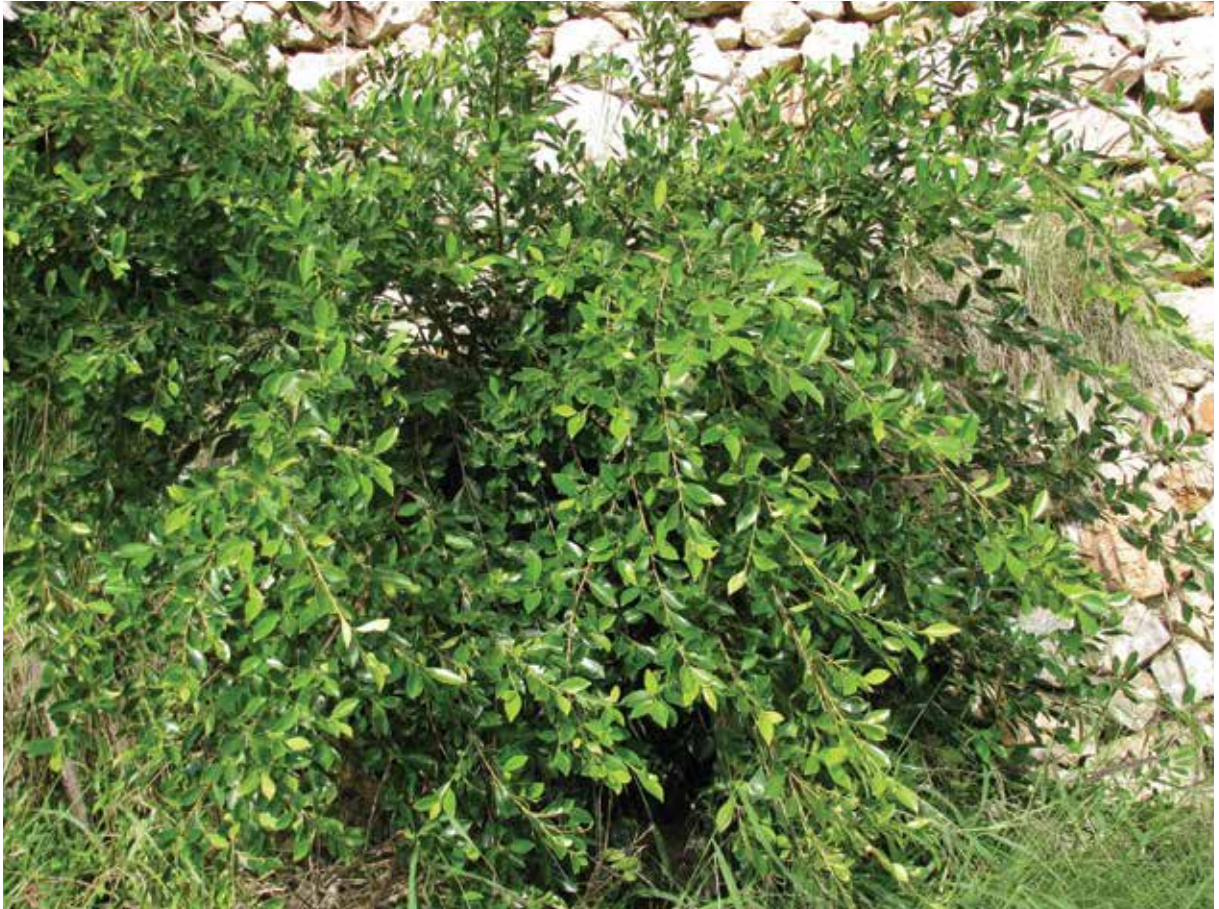
פיקוס השדרות

Ficus microcarpa

מוצא: הודו, סרי-לנקה, דרום סין ועוד, הובא לארץ כעץ נוי

הפצה: זרעים, ע"י ציפורים, עטלפים ומכרסמים

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

פיקוס קדוש

Ficus religiosa

מוצא: דרום מזרח אסיה, הובא לארץ כעץ נוי

הפצה: זרעים, ע"י ציפורים

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

פספולון מורחב

Paspalum dilatatum

מוצא: דרום אמריקה הטרופית, הובא לארץ כצמח מרעה

הפצה: וגטטיבית וע"י זרעים

טיפול: עקירה מהשורש, כולל קנה שורש

צחר כחלחל

Leucaena leucocephala

מוצא: מרכז אמריקה, הובא לארץ כצמח נוי

הפצה: זרעים

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

צילדרופונטיה

Cylindropuntia sp.

מוצא: צפון מקסיקו ודרום-מערב ארה"ב

הפצה: זרעים, ע"י בעלי חיים האוכלים את הפירות

טיפול: עקירה

* המין עדיין לא הוגדר אך מדובר במין זר השייך לסוג הכולל מספר מינים פולשים. פרט בודד נמצא בשטח.

קייצת מסולסלת

Conyza bonariensis

מוצא: דרום אמריקה

הפצה: זרעים, ע"י הרוח

טיפול: עקירה מהשורש

קיקיון מצוי

Ricinus communis

מוצא: אפריקה

הפצה: זרעים, ע"י נמלים

טיפול: עקירה מהשורש, בפרטים גדולים - חיתוך ומריחת גרלון

קרוקוסמיה

מוצא: דרום אפריקה, הובאה כצמח נוי

הפצה: וגטטיבית, בעלי חיים מפיצים את הפקעות

טיפול: עקירת כל צרור הפקעות מהשורש

שיטה חד-קרנית

Acacia Karroo

מוצא: אפריקה, הובאה לארץ כצמח נוי

הפצה: זרעים, ע"י ציפורים

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

שיטה כחלחלה

Acacia saligna

מוצא: אוסטרליה, הובאה לארץ בתקופת המנדט לייצוב חולות

הפצה: זרעים ע"י רוח, ורבייה וגטטיבית

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

צילום: ז'אן-מארק דופור-דרור

צילום: ז'אן-מארק דופור-דרור

שיטת המשוכות

Acacia farnesiana

מוצא: מרכז אמריקה

הפצה: זרעים

טיפול: כריתה ומריחת גרלון

ההפצה מוגבלת לאזור המעיין, בשלב זה לא מטפלים

צילום: ז'אן-מארק דופור-דרור

צילום: ליאור אלמגור

תרד ניוזלנדי

Tetragonia tetragonioides

מוצא: ניו-זילנד, הובא לארץ כצמח מאכל

הפצה: זרעים

טיפול: עקירה מהשורש

שימוש בטקסט ספר זה והפצתו מאושרים לצרכים חינוכיים, לא לצרכים מסחריים, ובציון רמת הנדיב כמקור. העתקה וכל שימוש בתמונות ובאיורים - אסורים ללא אישור מראש ובכתב מרמת הנדיב.

The texts in this book may be reprinted and distributed freely, provided they are being used for non-commercial purposes and that they are credited to Ramat Hanadiv. Illustrations may not be copied or reproduced without the express written permission of Ramat Hanadiv.

